

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามในรายงานฉบับนี้เป็นผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเพื่อการวิจัยด้านการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายใน 4 พื้นที่คือ เชียงราย ตาก อุตรธานี และสงขลา-ปัตตานี ข้อมูลเหล่านี้จึงมีที่มาในแง่กลุ่มประชากรและวิธีการสุ่มแตกต่างกันดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ศึกษาในทุกพื้นที่คือแรงงานเด็กไทยและต่างด้าวที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งกำลังทำงานหารายได้ไม่มีการกำหนดขอบเขต แรงงานเด็กเหล่านี้ทำงานในภาคเศรษฐกิจที่อยู่ภายใต้การสำรวจของการวิจัยในแต่ละพื้นที่ข้างต้นดังนี้

จังหวัด	ภาคเศรษฐกิจของการใช้แรงงานเด็ก
1. เชียงราย	ภาคบริการ ได้แก่ งานรับใช้ตามบ้าน พนักงานเสิร์ฟ ในภัตตาคาร ร้านคาราโอเกะ และชอทาน
2. ตาก	ภาคการเกษตร
3. อุตรธานี	ภาคบริการ ได้แก่ พนักงานเสิร์ฟในภัตตาคาร ลูกจ้าง ในธุรกิจการค้าขาย และภาคการเกษตร
4. สงขลา-ปัตตานี	การประมงและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

ตัวอย่าง

1. ขนาดตัวอย่าง การรวบรวมข้อมูลในแต่ละพื้นที่ที่กำหนดโควต้าของขนาดตัวอย่างไว้ประมาณ 500 คน ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลในรายงานสังเคราะห์ฉบับนี้ จึงได้แก่แรงงานเด็กจาก 4 พื้นที่ (5 จังหวัด) ข้างต้นจำนวนประมาณ 2,100 คน

2. วิธีสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ได้มีการกำหนดขอบเขตของประชากร ดังนั้นการสุ่มตัวอย่างแรงงานเด็กในแต่ละพื้นที่จึงไม่สามารถใช้หลักความน่าจะเป็นได้ การประยุกต์วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในแต่ละพื้นที่เป็นการผสมผสานระหว่างการอาศัยเครือข่ายของบุคคลหรือองค์กรภาคเอกชนในพื้นที่และการสุ่มแบบเจาะจง (purposive) โดยอาศัยการชี้แนะของเครือข่ายดังกล่าว

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแกนที่ทุกพื้นที่ต้องใช้ร่วมกัน (ประกอบด้วยคำถามเฉพาะที่แต่ละพื้นที่ออกแบบเพิ่มเติม) แบบสอบถามแกนที่ใช้ร่วมกันนี้พัฒนาขึ้นจากการจัดประชุมปฏิบัติการของผู้รับผิดชอบการวิจัยในแต่ละพื้นที่ ผู้แทนจาก ILO/IPEC และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในวันที่ 30 พฤศจิกายน-วันที่ 1 ธันวาคม 2548 แบบสอบถามที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นประกอบด้วยคำถามจำนวน 38 ข้อ ซึ่งมีโครงสร้างดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก 7 ข้อ
2. ลักษณะของครอบครัว 4 ข้อ
3. สาเหตุและวิธีการเข้าสู่ตลาดแรงงาน 2 ข้อ
4. สภาพการทำงาน 4 ข้อ
5. สวัสดิการและค่าจ้าง 6 ข้อ
6. ประสบการณ์การถูกละเมิด 2 ข้อ
7. ความพึงพอใจและความมุ่งหวังในงานและชีวิต 8 ข้อ
8. การใช้ชีวิตในยามว่างนอกสถานที่ทำงาน 1 ข้อ
9. ประสบการณ์ในการเจ็บป่วย 1 ข้อ
10. การใช้จ่ายนอกเหนือจากค่าใช้จ่ายส่วนตัว 1 ข้อ
11. บุคคลที่ขอรับความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา 1 ข้อ
12. การวินิจฉัยเพื่อตัดสินสภาพการใช้แรงงานเด็ก 1 ข้อ

เนื่องจากต้องมีการสังเคราะห์ข้อมูลของทุกพื้นที่เพื่อวิเคราะห์เป็นรายงานวิจัยในภาพรวม ดังนั้นคำตอบทุกข้อจึงถูกออกแบบเป็นแบบปลายเปิดที่กำหนดรหัสเดียวกัน และแบบเติมข้อมูลที่ เป็นข้อเท็จจริง ข้อถามทั้ง 38 ข้อจำแนกได้ดังนี้

1. แบบเติมข้อเท็จจริง เช่น อายุ ค่าจ้าง
2. แบบให้เลือกตอบเพียงข้อเดียวจากคำตอบที่กำหนดไว้ เช่น เพศ ความตรงเวลาในการจ่ายค่าจ้าง
3. แบบให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ จากคำตอบที่กำหนดไว้ เช่น สวัสดิการที่ได้รับ เหตุผลที่ต้องทำงาน หลักฐานแสดงตัวตน
4. แบบเลือกซึ่งกำหนดคะแนนประจำแต่ละคำตอบ คำถามประเภทนี้ใช้สอบถามความพึงพอใจในงานของแรงงานเด็ก เกล็ดที่กำหนดเป็นแบบ 4 ระดับ จาก 0 คะแนน ถึงระดับที่สูงที่สุด คือ 3 คะแนน

การเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์ได้จากการใช้แบบสอบถามแก่ร่วม กับข้อถามเฉพาะที่แต่ละพื้นที่ การวิจัยออกแบบเพิ่มเติมในการสัมภาษณ์แรงงานเด็กที่ถูกเลือกเป็นตัวอย่าง การสัมภาษณ์ตัวอย่างบางส่วนในจังหวัดเชียงราย และตาก ซึ่งเป็นแรงงานเด็กชาวพม่า ต้องกระทำผ่านสาม การเก็บข้อมูลทุกพื้นที่ที่กระทำในช่วงเวลาเดียวกันคือ ระหว่างเดือนมกราคม 2549

การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากไม่สามารถกำหนดขอบเขตเพื่อจัดทำบัญชีประชากรสำหรับการสุ่มที่อาศัย หลักความน่าจะเป็นได้ดังกล่าวมาแล้ว การวิเคราะห์ข้อมูล จึงจำกัดอยู่เพียงการประยุกต์ใช้สถิติพรรณนาเพื่อทำให้ภาพของตัวอย่างและเพื่อผลในการเปรียบเทียบเท่านั้น การวิเคราะห์ในทุกกรณีไม่มีการอนุมานผลกลับไปสู่ประชากรเนื่องจากข้อจำกัดที่กล่าวมาแล้ว สถิติพรรณนาที่ใช้ประกอบด้วย การแจกนับความถี่ สัดส่วนหรือร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน